

STATSFORVALTEREN I TRØNDELAG
Postboks 2600
7734 STEINKJER

Trondheim, 07.10.2022

Deres ref.:
2022/5704

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2022/7859

Saksbehandler:
Jarle Steinkjer

Vedtak om bruk av CFT-legumin for å bekjempe gjedde og abbor i Gjertrudvatnet i Hitra kommune

Vi viser til søknad datert 30. juni 2022 om rotenonbehandling av Gjertrudvatnet i Hitra kommune for å utrydde gjedde og abbor.

Vedtak

Miljødirektoratet gir tillatelse etter forurensningsloven §§ 11 og 16, samt dispensasjon etter lov om laksefisk og innlandsfisk m.v. § 37, til bruk av inntil 60 liter CFT-legumin (rotenon) i Gjertrudvatnet i Hitra kommune. Hensikten med behandlingen er å fjerne gjedde og abbor fra vatnet for derved å hindre videre spredning av arten til Dragvatnet, som er en betydelig større innsjø. I ferskvanns-økosystemer regnes introduksjon og spredning av fremmede arter som den største trusselen mot naturens mangfold. I denne saken mener vi at ivaretagelse av naturmiljøet i området, samt spredningsfaren veier tyngre enn de skadene rotenonbehandling påfører naturmangfoldet i behandlingsområdet. Tillatelsen gis på vilkår.

Kort om bakgrunnen for saken

Statsforvalteren i Trøndelag søker i brev datert 30. juni 2022 om tillatelse til bruk av inntil 60 liter CFT-legumin for å utrydde gjedde (*Esox lucius*) og abbor (*Perca fluviatilis*) i Gjertrudvatnet på Fjellværøya i Hitra kommune.

Den 30. mai 2022 sendte Hitra kommune melding til Statsforvalteren om fangst av gjedde i Gjertrudvatnet. I forbindelse med prøvefiske i etterkant av påvisningen av gjedde ble det også påvist abbor.

Gjertrudvatnet er et lite vann på 16,8 daa som ligger oppstrøms Dragvatnet (375 daa) som igjen renner ut i Vågen som er en brakkvannspoll.

Det er ikke tidligere kjent gjedde og abbor på Hitra og Fjellværøya. Nærmeste kjente lokalitet med gjedde er ytterst på Fosenhalvøya i Ørland kommune. For neste lokalitet er trolig i Orkland eller Ålesund.

For abbor er det enda lengre til nærmeste kjente lokalitet. Man må helt til østlige vassdrag i Rørosregionen som har naturlige bestander etter at utsatt abbor ble fjernet i Glensettjøna (2017) og Stavsjøen (2020).

Etter påvisning er det igangsatt flere tiltak. Det er økt utfisking med garn i både Gjertrudvatnet og i Dragvatnet. Det er satt opp sperregarn i utløpsbekken. Bekken har blitt el-fisket fra innløpet til Dragvatnet og opp til Gjertrudvatnet uten påvisning av gjedde eller abbor.

Forhåndsvarsling/høring

I saker som kan ha vesentlig betydning for en ubestemt krets av personer, skal forurensningsmyndigheten før vedtak treffes gi allmennheten anledning til å uttale seg innen en nærmere angitt frist. Varsel til allmennheten skal kunngjøres på måter som er egnet til å gjøre allmennheten oppmerksom på saken, jf. forurensningsforskriften § 36-6. Denne søknaden er ikke blitt lagt ut til høring ettersom tidsperspektivet for å kunne gjennomføre tiltaket inneværende år ikke tillot en høringsprosess jfr. § 36-9 andre ledd pkt. a hvor det står at forhåndsvarsel etter § 36-6 og § 36-7 kan unnlates dersom det av hensyn til miljøet, behov for løsning på et akutt problem eller tungtveiende samfunnsinteresser haster med å gi tillatelse.

Miljødirektoratets vurderinger

Spredning av fremmede arter blir stadig en større trussel mot naturens mangfold. I ferskvannsøkosystemer regnes introduksjon og spredning av fremmede arter som den største trusselen. Noen arter finnes naturlig i en region av landet og er blitt spredd til nye områder der de gjør skade på andre arter og økosystemer. Det er nødvendig å sette inn forebyggende tiltak mot ytterligere spredning av fremmede ferskvannsorganismer og utryddingstiltak der dette er vurdert som nødvendig. Dette gjelder særlig for populasjoner med potensial for ytterligere spredning. Tiltak mot fremmede skadelige organismer i Norge er viktig for å nå målet om å stanse tapet av det biologiske mangfoldet. FN-konvensjonen om biologisk mangfold (Convention on Biological Diversity) forplikter Norge, så langt det er mulig og hensiktsmessig, til å hindre innføring av, kontrollere eller utrydde fremmede arter som truer økosystemer, habitat eller arter (Artikkel 8 h).

I 2007 ble «Tverrsektoriell nasjonal strategi og tiltak mot fremmede skadelige arter» lagt fram. Dette dokumentet inneholder mål, prinsipper, strategier og konkrete tiltak mot fremmede arter i alle de myndighetssektorene som anses å være relevante. En videreføring av dette arbeidet ble lagt fram av Klima- og miljødepartementet i 2019 i rapporten "Bekjempelse av fremmede skadelige organismer. Tiltaksplan 2020-2025".

Første utgaven av Norsk svarteliste ble også utgitt i 2007. Svartelista er den første offisielle oversikten over økologiske risikovurderinger for et utvalg av fremmede arter som er påvist i Norge. Med økologisk risiko menes om arten kan ha negative effekter på økosystemer, stedege arter, genotyper eller kan være vektor for andre arter (parasitter og sykdommer) som kan være skadelig for stedegent biologisk mangfold. En ny "svarteliste", Fremmedartlista 2018, ble lansert i juni 2018.

Den nye forskriften om fremmede arter, hjemlet i Naturmangfoldloven, har tredd i kraft. Denne forskriften er et viktig steg i riktig retning for å hindre import og spredning av fremmede arter.

Produktet CFT-Legumin som benyttes til å fjerne fisk, inneholder stoffet rotenon. Rotenon er et biocidprodukt og bruk av biocidprodukter reguleres av biocidforordningen som er gjennomført i norsk rett i biocidforskriften. EUs biociddirektiv legger premissene for godkjenning til bruk i EØS-området og direktivet regulerer innførsel, omsetning og bruk av biocider og biocidprodukter. Rotenon er et biocid som det må søkes godkjenning for. Søknad om godkjenning av rotenon som aktivt stoff ble sendt inn av VESO til EU innenfor fristen som var 1. mars 2006. Søknaden har blitt vurdert av engelske myndigheter og er ansett som godt nok underbygget til at EU-kommisjonen kan behandle den. Etter Brexit er videre oppfølging av søknaden overført til Polen. Søknaden ligger fortsatt i behandlingsskø, og skal etter planen behandles før 2023. I den perioden søknaden er til behandling, vil bruk av rotenon fortsatt være tillatt på samme måte som tidligere, jf. biocidforordningen artikkel 89 nr. 2, jf. biocidforskriften § 1. Med det som utgangspunkt gjennomføres det rotenonbehandlinger også i andre europeiske land, deriblant årlige behandlinger i England for å fjerne den introduserte karpefisken «topmouth gudgeon» (*Pseudorasbora parva*).

En dispensasjon etter laks- og innlandsfiskeloven og en tillatelse etter forurensningsloven forutsetter at tiltaket ikke er i strid med vannforskriftens § 4 om god tilstand. Rotenonbehandlingen vil påvirke vassdragene negativt (forringe tilstanden) et kort tidsrom, men erfaring fra lignende saker viser at tilstanden vil gjenopprettes av seg selv i løpet av relativt kort tid. Behandlingen vil derfor ikke føre til at miljømålet om god økologisk og kjemisk tilstand ikke nås, jf. vannforskriftens § 4 og § 12.

Prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12 skal legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, jf. § 7. Disse prinsippene vurderes i henhold til både Laks- og innlandsfiskeoven og Forurensningsloven.

Det foreligger kunnskap om faunaen i området, samt vurdering av miljømessige konsekvenser av kjemisk behandling og ved ikke å gjennomføre behandling. I tillegg finnes en rekke rapporter som beskriver rotenonbehandlinger og konsekvenser av en slik behandling på det biologiske mangfoldet. Konklusjonen fra denne kunnskapen er at en rotenonbehandling av den omsøkte lokaliteten antas å ha liten negativ innvirkning på bunndyr. De negative korttidseffektene på zooplankton vil trolig bli stor, men artene forventes å være reetablert i løpet av ett år. All fisk i det behandlede området vil forsvinne, med en viss mulighet til naturlig reetablering. Det må vurderes om det skal iverksettes tiltak for å gjenoppbygge fiskestammer etter endt behandling. Miljødirektoratet har vurdert at kravet om tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag i naturmangfoldloven § 8 anses for å være oppfylt.

Formålet med den omsøkte rotenonbehandlingen er i første rekke å hindre spredning av to uønskete fiskearter i hele regionen, og bidra til å ivareta det naturlige biologiske mangfoldet. Graden av effekt av de introduserte artene vil variere fra vann til vann, men det er ikke mulig å fastslå på forhånd hvilke effekter det vil gi på de ulike lokalitetene. Føre-var-prinsippet tilsier derfor at det må iverksettes tiltak for å hindre spredning av arter som potensielt vil påvirke det biologiske mangfoldet. Av Forskningsrådets synteserapport «Norsk miljøforskning mot 2015» (miljøforskning - 10 års forskning oppsummert) fremgår at spredningsbarrierene for fisk har større betydning for hele det biologiske mangfoldet i innsjøer enn tidligere antatt. Dette betyr også at endringer i fiskesamfunnet gjennom fiske, vannstandsregulering og spredning av nye arter kan ha kaskade-effekter (en effekt starter i det små, men vokser seg stor) på naturmangfoldet i hele innsjø-økosystemet.

Vurdering etter lakse- og innlandsfiskeoven

Etter lakse- og innlandsfiskeoven § 37 tredje ledd nr. 1 er det i utgangspunktet forbudt å bruke «stoff med giftig, lammende eller kvelende virkning» til avlaving av fisk. Miljødirektoratet kan imidlertid for det enkelte tilfelle dispensere fra dette forbudet, jf. § 37, syvende ledd.

Den omsøkte rotenonbehandlingen faller inn under § 37 tredje ledd nr. 1. Ved vurderingen av om det skal gis dispensasjon etter syvende ledd må formålet i lakse- og innlandsfiskeoven legges til grunn. Formålet er «å sikre at naturlige bestander av anadrome laksefisk, innlandsfisk og deres leveområder samt andre ferskvannsorganismer forvaltes i samsvar med naturmangfoldloven og slik at naturens mangfold og produktivitet bevarer. Innenfor disse rammer skal loven gi grunnlag for

utvikling av bestandene med sikte på økt avkastning, til beste for rettighetshavere og fritidsfiskere».

I søknaden beskrives introduksjon av gjedde og abbor, samt trusselbildet knyttet til videre spredning av artene til blant annet Dragvatnet. En slik spredning vil få store konsekvenser ettersom Dragvatnet er en betydelig større innsjø med de følger det vil få for en bekjempelse. Gjedde og abbor er regionalt fremmede ferskvannsfisk i dette distriktet. De kan være attraktive sportsfisker i enkelte sportsfiskermiljø, og faren for menneskelig spredning er derfor stor. Gjedde og abbor blir spredt stort sett utelukkende ved at mennesker flytter den til nye lokaliteter. Slike utsetninger er i strid med gjeldende regelverk, og betraktes som alvorlig miljøkriminalitet.

Fremmede organismer kan få store negative konsekvenser, ikke bare for det biologiske mangfoldet i vann og vassdrag, men også mangfoldet i nær tilknytning til det limniske miljø. Endringene kan komme som følge av blant annet næringskonkurranse, predasjon, endret vannkvalitet, endret bunndyrsamfunn, nye parasitter og sykdommer, endret fuglesamfunn, genetiske effekter, utryddelse av rødlistearter og redusert natur- og rekreasjonsverdi.

Gjedde er risikovurdert i Artsdatabankens liste over fremmede arter. Gjedde er her kategorisert i gruppen "svært høy risiko". Følgende konklusjon gis: "Det har gjennom lang tid vært en omfattende spredning av gjedde i norske vassdrag. Også i seinere år har det vært satt ut gjedde i en rekke innsjøer i Sør-Norge, og dens invasjonspotensial blir vurdert som stort. Den økologiske effekten til gjedde er middels stor, blant annet kan den utrydde ørretbestander i mindre innsjøer. Dette plasserer gjedda i kategorien svært høy risiko."

Spredning av arter er i strid med formålet i Laks- og innlandsfiskeloven som fastslår at naturlige bestander av anadrom laksefisk, innlandsfisk og deres leveområder samt andre ferskvannsorganismer skal forvaltes i samsvar med naturmangfoldloven og slik at naturens mangfold og produktivitet bevares. Spredning av arter i ferskvann er sett på som en av de største truslene mot det naturlige biologiske mangfoldet. Det er derfor nødvendig å iverksettes tiltak for å hindre spredning av gjedde.

Ettersom gjedde og abbor er fremmede arter med risiko for påvirkning av det biologiske mangfoldet, vil det mest hensiktsmessige tiltaket være å fjerne fiskeartene fra lokaliteten for derved å hindre videre spredning. Det kan derfor gis dispensasjon etter Laks- og innlandsfiskeloven til bruk av CFT-Legumin til fjerning av gjedde og abbor i den omsøkte lokaliteten.

Vurdering etter forurensningsloven

I vurderingen av om det skal gis tillatelse etter forurensningsloven § 11, eventuelt på hvilke vilkår, jf. § 16, skal det legges vekt på de forurensningsmessige ulemper ved tiltaket sammenholdt med de fordeler og ulemper som tiltaket ellers vil medføre, jf. § 11 siste ledd.

Rotenon er ikke en artsspesifikk behandlingsmetode, siden all fisk dør og andre vannlevende organismer og bunndyr blir påvirket. De akutte effektene av denne type kjemikalieutslipp er ikke forenlig med kjemikaliepolitikkenes mål om å minimere risiko for utslipp av kjemikalier som forårsaker miljøskade, jf. St. mld. nr. 14 (2006-2007). Miljødirektoratet mener at man så langt som mulig må tilstrebe bruk av alternative metoder til kjemikaliebruk i behandling av vassdrag og innsjøer, i tråd med substitusjonsplikten, jf. Produktkontrollen § 3a. Det skal derfor foreligge tungtveiende grunner for gjennomføring av rotenonbehandling. Tungtveiende grunner er blant annet irreversibel skade på vannkvalitet og det naturlige biologiske mangfoldet. Det fremkommer ikke opplysninger om særskilt hensynskrevende arter i området som vil bli utryddet som følge av tiltaket. Miljødirektoratet har derfor vurdert at den omsøkte rotenonbehandlingen på lang sikt ikke vil utgjøre noen trussel for oppnåelsen av forvaltningsmålet for artene som lever i og ved vassdraget, jf. naturmangfoldloven § 5.

Føre-var prinsippet i naturmangfoldlovens § 9 fastslår at dersom det foreligger en risiko for alvorlig eller irreversibel skade på naturmangfoldet, skal ikke mangel på kunnskap brukes som begrunnelse for å utsette eller unnlate å treffe forvaltningstiltak. Miljødirektoratet mener det foreligger tilstrekkelig kunnskap slik at føre-var-prinsippet ikke kommer til anvendelse i den aktuelle saken.

Etter naturmangfoldloven § 10 skal en påvirkning av et økosystem vurderes ut fra den samlede belastning som økosystemet er eller vil bli utsatt for. I den aktuelle saken om behandling av Gjertrudvatnet med rotenon skal derfor andre påvirkninger på vatnet vurderes sammen med den omsøkte behandlingen. Den omsøkte rotenonbehandlingen vil gi en lokal kortvarig negativ effekt i tiltaksområdet. Skadeomfanget vil derfor være relativt begrenset og rekolonisering av arter (utenom fisk) vil skje relativt raskt. Rotenonbehandlingen vil redusere belastningen på økosystemet i Gjertrudvatnet. Miljødirektoratet anser derfor at den omsøkte rotenon-behandlingen vil være i tråd med prinsippet om samlet belastning, jf. naturmangfoldloven § 10.

Det er foretatt en vurdering av tiltak for å bekjempe og hindre spredning av gjedde og abbor på generelt grunnlag. Utfisking som alternativ metode vil kun bidra til å holde bestanden nede, ikke fjerne den. Utfisking er en krevende metode som må gjennomføres kontinuerlig, og menneskeskapt spredning vil fortsatt være mulig. Basert på erfaring med alternative behandlingsmetoder har Miljødirektoratet vurdert at

rotenonbehandling er det beste alternativet for å utrydde gjedde og abbor fra Gjertrudvatnet og dermed forhindre videre spredning av arten til andre lokaliteter, jf. naturmangfoldloven § 12.

Det skal foreligge tungtveiende grunner for å gjennomføre en rotenonbehandling. I den aktuelle saken skal tiltaket utrydde to regional fremmede fiskearter og dermed bevare det biologiske mangfoldet i Gjertrudvatnet, og samtidig forhindre spredning av arter med høy risiko for negative effekter på økosystemer og stedegne arter. Det skal kun benyttes inntil 60 L CFT-Legumin i vatnet, og virkningene av tiltaket er lokale og kortvarige. Skadeomfanget vil derfor være relativt begrenset og rekolonisering av påvirkede arter vil skje relativt raskt. Miljødirektoratet har vurdert at fordelene med å fjerne gjedde og abbor fra Gjertrudvatnet er større enn de forurensningsmessige ulempene tiltaket medfører jf. forurensningsloven § 11.

Konklusjon

Miljødirektoratet gir tillatelse etter forurensningsloven §§ 11 og 16, samt dispensasjon etter lov om laksefisk og innlandsfisk m.v. § 37, til bruk av inntil 60 liter CFT-Legumin (rotenon) i Gjertrudvatnet i Hitra kommune.

Vilkår for tillatelse til utslipp:

1. Statsforvalteren i Trøndelag skal legge til rette for at det biologiske mangfoldet i området som behandles, så raskt som mulig reetableres.
2. Opplysninger framkommet i søknaden er lagt til grunn for tillatelsen. Vesentlige endringer skal tas opp med Miljødirektoratet i god tid før endringene blir gjort gjeldende.
3. Miljødirektoratet eller den Miljødirektoratet gir myndighet skal til enhver tid ha tilgang til området for tilsyn.
4. Den ansvarlige skal ha nødvendig beredskap for å hindre, oppdage, stanse, fjerne og avgrense virkningen av akutt forurensning for all virksomhet, jf. forurensningsloven § 40.
5. Behandlingstidspunktet skal optimaliseres med hensyn på mengde, effekt og nedbrytning av kjemikaliet (CFT-Legumin).
6. Informasjon om behandlingen skal legges ut på Statsforvalterens nettside.
7. Det skal settes opp varselskilt rundt vannet når rotenonbehandlingen foregår.
8. Behandlingen, inkludert for- og etterarbeid skal gjennomføres i samråd med Veterinærinstituttet.
9. Død fisk skal innsamles og leveres til godkjent mottak.
10. Undersøkelser skal foretas i etterkant av behandlingen og det skal utarbeides en rapport som beskriver resultatet av behandlingene.

11. Utslippstillatelsen fritar ikke for erstatningsansvar etter forurensningsskade, jf. forurensningsloven § 10 og kapittel 8.

Klagerett

Du kan klage på vedtaket, jf. forvaltningsloven kap. VI. Fristen for å klage er tre uker fra du har mottatt dette brevet. Klagen sendes til Miljødirektoratet. Klage på dette vedtaket fører ikke automatisk til utsatt iverksetting av vedtaket, jf. forvaltningsloven § 42.

Hilsen
Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjent

Raoul Bierach
seksjonsleder

Jarle Steinkjer
prosjektleder

Kopi til:

Bjørnar Fjeldvær	Skansegata 26 A	7014	TRONDHEIM
Trøndelag fylkeskommune	Fylkets hus, Postboks 2560	7735	STEINKJER
Håvard Fjeldvær	Tæveveien 28	7125	Vanvikan
Kåre Daniel Sæther	Oldervikveien 3	7240	Hitra
Svein Eimstad	Rønningsbakken 33 B	7045	Trondheim
Roger Andre Einvik	Sæterveien 18	7242	Knarrlagsund
Magne Johnsen	Anders Buens Gate 5	7067	Trondheim
Toril Larsen	Botnvågeveien 18	7242	Knarrlagsund
NVE	Postboks 5091	0301	OSLO
Lillian Rønning	Tæveveien 6	7125	Vanvikan
Hitra kommune	Rådhusveien 1	7240	HITRA
Ina Catherine Akseth	Nedre Vikan 5	7240	Hitra
Rigmor Larsen	Reksaveien 2	7242	Knarrlagsund
Harry Klingenberg	Reksaveien 54	7242	KNARRLAGSUND
Trond Larsen	Reksaveien 6	7242	Knarrlagsund
Bitte Paulsen-Aukan	Reksterfaret 3 C	7130	Brekstad
John Sofus Vatn	Løvsetvegen 8	7224	Melhus
Per Magne Aune	Reksaveien 44	7242	KNARRLAGSUND
Lise Fjeldvær-Eimstad	Rønningsbakken 33 B	7045	Trondheim
John Nilsen	Botnvågeveien 39	7242	Knarrlagsund
Jarle Andreas Einvik	Sæterveien 5	7242	Knarrlagsund
Hilde Grøtdebakk	Fosshåggåvegen 1	7549	Tanem
Louis-Mari Nilsen	Botnvågeveien 39	7242	Knarrlagsund